

Ημερίδα Δήμου Πατρέων, Τ.Ε.Ε. Δυτικής Ελλάδας

Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Πάτρας: Εργαλείο Οργάνωσης του χώρου

Πάτρα 13/09/08

Πάτρα: Μια Ευρωπαϊκή Πόλη Μεσαίου Μεγέθους.
Τάσεις και Προοπτικές

κείμενο: Νικηφόρος Γ. Μπαλατσινός

Εισαγωγή

Η «απάντηση» των ανεπτυγμένων δυτικών αστικών πόλων στην αναγκαστική αποβιομηχάνιση ήταν η διαμόρφωση ενός ρόλου στο διεθνές οικονομικό σύστημα με έμφαση στις διαδικασίες παραγωγής, διαχείρισης και διάθεσης υπηρεσιών που ενσωματώνουν έρευνα, γνώση, τεχνογνωσία, καινοτομία, πληροφορία κλπ.

Ο όρος «Πόλεις Μεσαίου Μεγέθους» επιχειρεί να κατατάξει με κριτήρια είτε πληθυσμιακά (Medium Sized Cities) είτε αναπτυξιακά – λειτουργικά (Intermediate Cities), αστικούς πόλους οι οποίοι στη σύγχρονη (ή την πλέον εξελιγμένη εκδοχή τους) έχουν μεν το χαρακτήρα του περιφερειακού πόλου αλλά διατηρούν τη δυνατότητα να επιβιώνουν ή και να αναπτύσσονται σε ένα καθεστώς διεθνούς ανταγωνισμού. Η διεκδίκηση ρόλου ικανού να τους εξασφαλίσει την επιβίωση ή την ακμή, ελάχιστα εξαρτάται πια από τα εθνικά σύνορα ή από τις κεντρικές πολιτικές σχεδιασμού. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μεταβιομηχανικές πόλεις οι οποίες σχετικά συγκροτημένα, αλλά πάντως έγκαιρα, διήλθαν την περίοδο της αποβιομηχάνισης, στην Ευρώπη και τις χώρες της ανεπτυγμένης δύσης και εξασφάλισαν ομαλή μετατόπιση των παραγωγικών συντελεστών προς την τριτογενή παραγωγή. Μάλιστα τα χαρακτηριστικά της παραγωγής αυτής δε σχετίζονται με την παραδοσιακή χρήση του όρου αλλά κυρίως με τη διαχείριση γνώσης, καινοτομίας, πληροφορίας και όχι με τις γραφειοκρατικού τύπου δομές και υπηρεσίες της δημόσιας κυρίως διοίκησης ή άλλες παραδοσιακές μορφές υπηρεσιών.

Σημαντική ωστόσο προϋπόθεση για την επιτυχή μετάβαση των πόλων στη μεταβιομηχανική περίοδο ήταν το ουσιαστικό δημοκρατικό κεκτημένο μιας αποκεντρωμένης υγιούς και σθεναρής αυτοδιοίκησης που είχε τη δυνατότητα να σχεδιάζει και να υλοποιεί συγκεκριμένες πολιτικές. Όμως, ακόμα και έτσι, ορισμένοι μόνο πόλοι μεσαίου μεγέθους στον ανεπτυγμένο δυτικό κόσμο, κατόρθωνουν να εξασφαλίσουν ένα διακριτό ρόλο στο διεθνές αστικό σύστημα αφού η ζήτηση ακόμα και για σύγχρονες καινοτόμες υπηρεσίες διαχείρισης γνώσης και πληροφορίας, όσο ραγδαία και αν αναπτύσσεται, είναι πεπερασμένη. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι υπόλοιπες μεσαίου μεγέθους πόλεις είναι καταδικασμένες σε συρρίκνωση. Θα παραμένουν ωστόσο κόμβοι ενός πιο παραδοσιακού αστικού δικτύου στενότερα συνδεδεμένου με μητροπολιτικά κέντρα ενώ οι παραγωγικοί συντελεστές θα εξελίσσονται στη βάση ενός προτύπου εξάρτησης από μεγαλύτερους πόλους.

Η ελληνική πραγματικότητα

Τα ελληνικά αστικά κέντρα εμφανίζουν σημαντική υστέρηση από αντιστοίχου μεγέθους δυτικοευρωπαϊκά όχι μόνο στο επίπεδο των αποτελεσμάτων αλλά και σ' αυτό των προθέσεων έτσι όπως οι τελευταίες εκφράζονται από τον τρέχοντα σχεδιασμό

Αντιγράφεται σε τοπικό επίπεδο το κυρίαρχο αθηνοκεντρικό μοντέλο συγκεντρώνοντας μάλιστα κατά προτεραιότητα λειτουργίες κατανάλωσης

Η αντοχή του συγκεκριμένου αδιέξοδου προτύπου αστικοποίησης στηρίζεται στην άμεση τροφοδότησή του μέσα από τη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων

Δε χρειάζονται ιδιαίτερες αναφορές σε δείκτες και στατιστικά ή άλλα στοιχεία για να αποδειχθεί η ορθότητα της διαπίστωσης ότι στην Ελλάδα οι μεσαίου μεγέθους πόλεις με βάση τον πληθυσμό τους (Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλος, Λάρισα, Ιωάννινα και Καβάλα) δε χαρακτηρίζονται από τα στοιχεία που περιγράφονται παραπάνω όχι μόνο σε επίπεδο αποτελεσμάτων αλλά ακόμα και σε σχέση με τις προθέσεις όπως αυτές εκφράζονται από τον τρέχοντα σχεδιασμό. Σήμερα, όλες οι αιτίες που ιστορικά συνείπαιναν στην ακμή των πόλων αυτών (πρωτογενής παραγωγή, μεταποίηση, εμπόριο, θαλάσσιες πύλες) σημειώνουν υποχώρηση ως προς την τρέχουσα συμβολή τους στην αστική ανάπτυξη και συνεπώς δεν επαρκούν για να εξασφαλίσουν την επιβίωση των πόλεων στις νέες διεθνείς παραγωγικές συνθήκες. Από την άλλη, υπακούοντας σε ένα πρότυπο αστικοποίησης που αντιγράφει σε τοπικό επίπεδο το «εθνικό» αθηνοκεντρικό μοντέλο, όλες σχεδόν οι πρωτεύουσες νομών – και συνεπώς και οι εξεταζόμενοι πόλοι – συγκεντρώνουν κάτω από συνθήκες συρρίκνωσης της πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής, πληθυσμούς και παραδοσιακές υπηρεσίες. Αυτός ο τρόπος ανάπτυξης των πόλεων, ανεξάρτητα από το σημερινό τους μέγεθος έχει πεπερασμένο χρονικό ορίζοντα αλλά και χωρικές δυνατότητες. Στη βάση του τρέχοντος προτύπου αστικοποίησης έχουν εμφανισθεί και ορισμένα δευτερογενή φαινόμενα που πιέζουν τη λειτουργία των πόλεων, ανεξάρτητα από το απογεγραμμένο πληθυσμιακό τους μέγεθος. Η συγκέντρωση των κοινωνικών υποδομών και των υπηρεσιών στα νομαρχιακά κέντρα υποχρεώνει τις πόλεις να φιλοξενούν καθημερινά, ως πολίτες - χρήστες του αστικού χώρου, πληθυσμό συχνά υπερδιπλάσιο των πραγματικών κατοίκων. Παρά το γεγονός ότι το πρότυπο αυτό δείχνει ανθεκτικό πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αδιέξοδο που απλώς επιτυγχάνει την παράταση του χρόνου επιβιώσής του κυρίως χάρη στην ανακατανομή πόρων μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης. Με άλλα λόγια, όχι μόνο η διαδικασία αστικοποίησης αυτή καθ' εαυτήν, αλλά και οι παραγωγικές ανακατατάξεις που σημειώθηκαν τα τελευταία 30 χρόνια στον Ελληνικό χώρο, προϋποθέτουν την χρήση ευρωπαϊκών πόρων και μάλιστα σε κατεύθυνση διατήρησης του μονοκεντρικού προτύπου και σταδιακής αποδυνάμωσης των παραγωγικών συντελεστών.

Οι πόλεις έχουν μετατραπεί σε υποδοχείς λειτουργιών που οριακά ικανοποιούν πια ακόμα και τη ζήτηση η οποία τις διαμόρφωσε.

Έτσι, οι παράγοντες που καθορίζουν την ποιότητα και τη λειτουργικότητα του αστικού περιβάλλοντος διαμορφώνουν πόλεις οι οποίες αποτελούν υποδοχείς κατοικίας, εμπορίου και αναψυχής (σε ένα πλαίσιο κάλυψης των τοπικών καταναλωτικών αναγκών) και υπηρεσιών είτε δημόσιου είτε ιδιωτικού χαρακτήρα, επίσης τοπικής εμβέλειας. Πρόκειται δηλαδή για εσωστρεφείς κυρίως δομές οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις οριακά ικανοποιούν ακόμα και τη ζήτηση που τις διαμόρφωσε.

Ακόμα κι αν το φαινόμενο αυτό είναι ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά εξηγήσιμο, το κυρίαρχο πρότυπο αστικοποίησης στην Ελλάδα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ιστορικά ξεπερασμένο. Η διαπίστωση αυτή θα αποδεικνύεται όσο θα μειώνονται οι κοινοτικοί πόροι που τροφοδοτούν την ελληνική οικονομία.

Αργά ή γρήγορα λοιπόν θα διαμορφωθεί η απαίτηση όχι για βελτίωση ή εκσυγχρονισμό του τρέχοντος προτύπου αλλά για την ανατροπή του με όρους πολιτικής και βασικό αίτιο την ανεπάρκειά του να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της παραγωγής.

Οι νέες ιδεολογίες

Οι «νέες ιδεολογίες» στο δυτικό κόσμο θα έχουν αμυντικό πια χαρακτήρα: Θα υπόσχονται τη διασφάλιση μιας ποιότητας ζωής που κινδυνεύει από την ίδια την «αναπτυξιακή» διαδικασία που μέχρι τώρα αποτελούσε όρο για τη λειτουργία της αγοράς και την επιβίωση και εξάπλωση του συστήματος.

Μέχρι σήμερα οι «πετυχημένες» ιδεολογίες επί των οποίων έχουν στηριχθεί μικρές ή αλματώδεις κοινωνικοοικονομικές ανατροπές, προέβαλλαν ως βασικό επιθετικό πρόταγμα τη μαζικοποίηση της κατανάλωσης υλικών αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό δεν μπορεί να επαναληφθεί. Οι νέες ιδεολογίες στο δυτικό κόσμο θα έχουν αμυντικό πια χαρακτήρα: Θα υπόσχονται τη διασφάλιση μιας ποιότητας ζωής που κινδυνεύει από την ίδια την «αναπτυξιακή» διαδικασία που μέχρι τώρα αποτελούσε όρο για τη λειτουργία της αγοράς και την επιβίωση και εξάπλωση του συστήματος. Την ίδια ώρα τα 4/5 του παγκόσμιου πληθυσμού δεν έχουν πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που απολαμβάνουν ως αυτονόητα κεκτημένα οι κάτοικοι των ανεπτυγμένων χωρών.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον ο ρόλος των δυτικών πόλεων μεσαίου μεγέθους επιχειρεί να διαμορφώσει έναν ελκυστικό τρόπο ζωής με βασικό συγκριτικό πλεονέκτημα την αμεσότερη συμμετοχή των πολιτών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος και των κοινωνικών υποδομών.

Αντίθετα στον αναπτυσσόμενο κόσμο θα κυριαρχούν ολοένα και πιο επιθετικές πολιτικές με στόχο την παραδοσιακού τύπου ανάπτυξη

Οι Ελληνικές πόλεις είναι ιδιαίτερα σπάταλες σε ό,τι αφορά τόσο την διαχείριση των πόρων που διαθέτουν όσο και το ίδιο το πρότυπο ζωής και κατανάλωσης. Από την άλλη είναι πιο εσωστρεφείς από πολλούς αναπτυσσόμενους ή και τριτοκοσμικούς αστικούς πόλους

Η Πάτρα λόγω μεγέθους και κατεκτημένου ρόλου στον Αδριατικό διάδρομο παρουσιάζει τη μικρότερη υστέρηση σε σχέση με τις υπόλοιπες μεσαίου μεγέθους ελληνικές πόλεις ως προς το στόχο της διεκδίκησης ενός εξωστρεφούς δυναμικού ρόλου στο ευρωπαϊκό αστικό σύστημα

Ταυτόχρονα, αποτελεί προϋπόθεση για την επιβίωση ακόμα και αυτού του προτύπου οργάνωσης στις ανεπτυγμένες χώρες η διατήρηση των σημερινών συνθηκών άντλησης πόρων από τον τρίτο κόσμο είτε υπό την μορφή φτηνών πρώτων υλών είτε με τη μεταφορά των παραγωγικών διαδικασιών ρουτίνας. Οι μεσαίου μεγέθους πόλεις των αναπτυσσόμενων χωρών διαφέρουν ως προς το ρόλο τους στο παγκόσμιο παραγωγικό σύστημα και συνεπώς διαφέρουν και ως προς τις «ιδεολογίες» επί των οποίων θα στηριχθεί το πρότυπο ανάπτυξής τους.

Οι ελληνικές μεσαίες πόλεις δεν κατατάσσονται ούτε στις ανεπτυγμένες δυτικές, ούτε όμως και στις υπανάπτυκτες τριτοκοσμικές με κριτήριο το ρόλο τους. Από την πλευρά της κατανάλωσης εμφανίζονται εξαιρετικά «δυναμικές» ή και σπάταλες σε σύγκριση ακόμα και με σημαντικά μητροπολιτικά κέντρα, ενώ σε σχέση με την παραγωγή εμφανίζονται ιδιαίτερα εσωστρεφείς και καθυστερημένες. Εξαιρέση ως προς το δεύτερο κριτήριο, αποτελούν τα αστικά κέντρα που συγκροτούν το δίκτυο υποστήριξης της τουριστικής δραστηριότητας μαζικού τύπου και οι πόλεις που κατέχουν ένα διακριτό ρόλο στο διεθνές διαμετακομιστικό εμπόριο, λόγω γεωγραφικής θέσης. Σε αυτές τις συνθήκες είναι φανερό ότι ούτε τα υπό αμφισβήτησιν μοντέλα ούτε όμως και οι «νέες ιδεολογίες» μπορούν να δώσουν επαρκείς λύσεις στο πρόβλημα των ελληνικών πόλεων.

Η Πάτρα

Η πόλη της Πάτρας, τόσο λόγω μεγέθους όσο και λόγω της ήδη κατεκτημένης διεθνούς ακτινοβολίας της ως θαλάσσιας πύλης στον Αδριατικό διάδρομο είναι ο πόλος που σε επίπεδο ελληνικής επικράτειας παρουσιάζει τη μικρότερη υστέρηση σε σχέση με τις ευρωπαϊκές μεσαίου μεγέθους πόλεις, ως προς τη διεκδίκηση ενός εξωστρεφούς δυναμικού ρόλου στο ευρωπαϊκό αστικό σύστημα. Για να καλυφθεί όμως η υστέρηση αυτή αναγκαία - και δυστυχώς όχι ικανή- προϋπόθεση είναι να πάψει ο πόλος να αντιμετωπίζεται, σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού, απλά ως το δυτικό επίγειο της Αττικής και να ενισχύεται μόνο με υποδομές και δράσεις που επιχειρούν να εκσυγχρονίσουν αποκλειστικά και μόνον το ρόλο αυτό.

Όμως η υστέρηση αυτή διευρύνεται όσο ο κεντρικός σχεδιασμός αντιμετωπίζει την πόλη απλά ως το δυτικό επίνειο της Αττικής

Το εκπονούμενο Ρυθμιστικό Σχέδιο επιχειρεί να μετατρέψει τις δράσεις και τα έργα που γίνονται στην Πάτρα σε δράσεις και έργα για την Πάτρα και την ευρύτερη περιοχή. Έρευνα, παραγωγή γνώσης και καινοτομίας, συνεδριακός τουρισμός, διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας μέχρι την Ολυμπία και τους Δελφούς εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος, ήπιες δράσεις στην ενδοχώρα κλπ. είναι οι νέες αναπτυξιακές προτάσεις του Ρ.Σ.

Παράλληλα, εκτεταμένες αναπλάσεις του αστικού κέντρου απομάκρυνση των οχλουσών χρήσεων και προστασία των φυσικών και

Την ίδια στιγμή μάλιστα ο κεντρικός σχεδιασμός προωθεί υποδομές (Ηγουμενίτσα, Αστακός) οι οποίες ανταγωνίζονται την ταυτότητα της πόλης, ως της δυτικής θαλάσσιας πύλης εισόδου, συρρικνώνοντας αντικειμενικά το μελλοντικό ρόλο της Πάτρας.

Από την άλλη, η σχεδιαζόμενη συγκέντρωση και εκσυγχρονισμός του συνόλου των μεταφορικών υποδομών (λιμάνι, σιδηρόδρομος, αεροδρόμιο Αράξου, δυτικός οδικός άξονας και διαγώνιος άξονας Αντίρριο – Λαμία), ανεξάρτητα από τους σκοπούς που επιχειρεί να εξυπηρετήσει, βελτιώνει σημαντικά την προσβασιμότητα της Πάτρας αλλά κυρίως διευρύνει το χώρο επιρροής της. Μ' άλλα λόγια η πόλη και η ευρύτερη περιοχή στην επόμενη δεκαετία είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αποκτήσει τη δυνατότητα να ενισχύσει σημαντικά την παρουσία της τόσο στον εθνικό όσο και τον ευρωπαϊκό χώρο και ιδιαίτερα στον Αδριατικό διάδρομο.

Επιπλέον, παρά την σημερινή ανυπαρξία σύνδεσης με την τοπική κοινωνία και οικονομία, το ερευνητικό έργο που παράγεται με πυρήνα το Πανεπιστήμιο της πόλης είναι ιδιαίτερα αποδοτικό όχι μόνο σε επίπεδο πρωτογενούς παραγωγής γνώσης, αλλά ακόμα και σε σχέση με την οικονομία που δείχνει ότι μπορεί να γεννήσει.

Αυτά τα δύο χαρακτηριστικά προσπαθεί να αξιοποιήσει το υπό εκπόνηση Ρυθμιστικό Σχέδιο, προωθώντας δράσεις που από τη μια θα διευκολύνουν την καθετοποίηση των αποτελεσμάτων του ερευνητικού έργου και τη σύνδεσή του με την τοπική οικονομία. και από την άλλη θα υποστηρίζουν την ανάπτυξη αστικού- συνεδριακού τουρισμού με πόλους την Πάτρα και τη Ναύπακτο. Η επιτυχία των δύο αυτών αξόνων-προτάσεων απαιτεί τη βελτίωση της παρουσίας της Πάτρας στο ευρωπαϊκό δίκτυο Πανεπιστημίων, Ερευνητικών Κέντρων, και πόλων συνεδριακού τουρισμού και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος με την ενίσχυση παράλληλων δράσεων: αγροτουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός στο Παναχαϊκό όρος και την ορεινή Ναυπακτία, yachting (αναβάθμιση μαρίνας Πάτρας χωροθέτηση κεντρικής μαρίνας στο Αντίρριο) ένταξη των αρχαιολογικών πόλων της Ολυμπίας της Επιδαύρου και των Δελφών στο τουριστικό προϊόν της ευρύτερης περιοχής.

Επιπλέον επιχειρείται, στο βαθμό που αποτελεί αντικείμενο του Ρ.Σ. ο εκσυγχρονισμός του αστικού περιβάλλοντος τουλάχιστον στο επίπεδο της βελτίωσης του μοντέλου λειτουργίας της πόλης. (Απελευθέρωση παράκτιου μετώπου, εκτεταμένες αναπλάσεις στο

πολιτισμικών πόρων προτείνονται ως ελάχιστες απαιτήσεις για τη μετατροπή της πόλης από σταθμό διέλευσης σε αστικό προορισμό

Τέλος ο αυστηρός έλεγχος της εκτός σχεδίου δόμησης η προστασία της γεωργικής γης (ανεξάρτητα από την τρέχουσα συμμετοχή της στην παραγωγή) και η προώθηση ενός σύγχρονου συστήματος διαχείρισης απορριμμάτων συμπληρώνουν την προτεινόμενη στρατηγική του Ρ.Σ.

Παρ' όλο που οι στόχοι όπως περιγράφονται συγκροτούν ένα πρόγραμμα που δύσκολα θα υλοποιηθεί με βάση τα δεδομένα της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας, είναι μάλλον ανεπαρκείς ως προς τη δυνατότητα που δίνουν στην πόλη να καλύψει τη διαφορά που τη χωρίζει από τις ανεπτυγμένες ανταγωνιστικές μεσαίες ευρωπαϊκές πόλεις

ιστορικό κέντρο, απομάκρυνση οχλουσών δραστηριοτήτων κλπ.) με ελάχιστο στόχο τη διαμόρφωση ενός πόλου που θα μπορεί να αποτελέσει προορισμό αστικού-συνεδριακού τουρισμού και μέγιστο τη ριζική αναδιατύπωση του προτύπου λειτουργίας της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. Σημειώνεται ότι παρά την παράλληλη εκπόνηση του ΓΠΣ και του ΡΣ οι δύο μελέτες εμφανίζονται συμβατές μεταξύ τους, σε σχέση τόσο με τη βασική φιλοσοφία προσέγγισης, όσο και με τις κεντρικές, επιλογές και ρυθμίσεις.

Επιχειρείται η ελαχιστοποίηση της χρήσης του περιαστικού, και του ορεινού χώρου ως υποδοχέα είτε οικιστικών είτε παραγωγικών χρήσεων είτε ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων. Οι νέες παραγωγικές δραστηριότητες επιχειρείται να χωροθετηθούν σε οργανωμένους υποδοχείς, ενώ τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος (βλάστηση, υδροφορείς, γεωργική γη) προτείνεται να εισαχθούν σε ένα καθεστώς αυστηρότερης προστασίας από τη μια και παραγωγικότερης διαχείρισης από την άλλη.

Το μελλοντικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων μπορεί λόγω του μεγέθους της πόλης να μεταβάλλει τη συγκεκριμένη λειτουργία από παράγοντα όχλησης σε αναπτυξιακό μοχλό, κατά τα πρότυπα των ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών πόλεων. Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο κόστος αυτής της δράσης αφορά στην εκπαίδευση της κοινωνίας σε ζητήματα επανάχρησης, διαλογής, ανακύκλωσης κλπ.

Πραγματικά στις συνθήκες που εκπονούνται οι μελέτες των ρυθμιστικών σχεδίων οι παραπάνω άξονες από τη μια φαίνονται μαξιμαλιστικοί ως προς την πιθανότητα υλοποίησής τους και από την άλλη δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι επαρκούν για να καλύψουν την υστέρηση από τις ανεπτυγμένες ανταγωνιστικές μεσαίες ευρωπαϊκές πόλεις. Την πρόκληση αυτή δεν μπορεί να την αντιμετωπίσει από μόνο του το Ρ.Σ. αλλά χρειάζεται και την εξασφάλιση υποστήριξης από την κεντρική διοίκηση. Η επιχειρούμενη νέα διοικητική αναδιάταξη μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και εξουσιών εξασφαλίζοντας έτσι όχι μόνο τη χωρική διεύρυνση των νέων δήμων αλλά και την πολιτική ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης.